Nieuwe manieren van zaaien en oogsten

‘Zilte teelt troef voor Zeeland’

Zeekraal is een van de zouttolerante gewassen die geschikt zijn voor teelt in verzilte gebieden.

Ondernemen | Tekst: **Lieneke Schuitemaker*** Foto’s: **Peter Roek**

In Zeeland lopen tal van projecten die vallen onder de noemer ‘nieuwe teelt’. Tijdens de vakbeurs Agri en Aqua in Goes was daarvoor een speciale ruimte ingericht: het Nieuwe Teeltplein. De focus lag vooral op aquaprojecten op landbouwgrond en zilte groenten.

Een keur aan wetenschappers en mensen uit de praktijk deelden tijdens het evenement Agri & Aqua in Goes hun kennis over zilte teelten en aquacultuur met de aanwezigen. De teelt van zouttolerante gewassen was een van de aandachtspunten. Daarnaast was er veel aandacht voor het project Zeeuwse Tong, gericht op de viskweek op land, en een kans voor agrarische ondernemers.

Zouttolerant

Kweekbedrijf C. Meijer uit Rilland startte in 2009 een proef met zouttolerante aardappelen op een perceel met kwelplekken in Zierikzee. Doel: het aantonen van genetische rasverschillen op het gebied van zouttolerantie. Het kweekbedrijf probeert zo geschikte ‘generators’ (ouderplanten) te vinden voor rassen met een hoge zouttolerantie. Ook op Texel wordt hiermee ervaring opgedaan, vanuit de gedachte dat het areaal zilte grond wereldwijd toeneemt. De verwachting is dat 125.000 hectare landbouwgrond in Nederland zilter wordt. Zilt Proefbedrijf Tested on Texel zoekt naar kansen voor de landbouw om verzilting te benutten. “Wij denken dat duurzame en rendabele landbouw in gebieden met zout kwelwater mogelijk is en onderzoeken welke gangbare landbouwgewassen en nieuwe planten geschikt zijn voor zilte teelt.” Lamsoor en zeekraal zijn al wat bekendere gewassen die zich lenen voor teelt op zilte grond. Verschillende boeren houden zich hiermee al bezig en vertelden in Goes over hun ervaringen met deze gewassen.

Zoutproducent

Binnendijkse aquacultuur en duurzame visteelt bieden eveneens kansen voor agrariërs. De schelpdierbedrijven Roem van Yerseke en Prins & Dingemanse gaven op het Nieuwe Teeltplein informatie over de kweek van kokkels, mosselen, tapijtschelpen en oesters aan de droge kant van de dijk. De bedrijven werken nauw samen met de stichting Zeeuwse Tong, in 2007 opgericht om de plannen voor duurzame viskweek binnendijks vorm te geven. De schelpdierbedrijven onderzoeken in samenwerking met Zeeuwse Tong onder andere de relatie tussen algen, voedingstoffen en kweektechnieken. Ver-

30-31_Zilte teelten 21-03-12 15:34 Pagina 31

schillende Zeeuwse boeren hebben zich al gemeld bij de initiatiefnemers van het project Zeeuwse Tong.
De ervaring met de invloed van zout water op de landbouw is groot in Zeeland, aldus Rinus Platschorre, voorzitter van de Stichting Zeeuwse Tong. "In het speelveld van de Zeeuwse Delta is de zee altijd als vijand gezien. Dat begon al in 1200. Na de watersnoodramp is het Zeeuwse gebied onderverdeeld in zoet- en zoutwatergebieden." Met name de verstoring van het eb- en vloedsysteem heeft diep ingegrepen, stelt Platschorre. "Bovendien hebben we te maken met klimaatsveranderingen. We kennen nu ineens periodes met heftige regenval en periodes met droogte. Daarop zijn we niet ingesteld, maar we moeten er wel op inspelen."
Die noodzaak werd in Zeeland door de kwekers vertaald naar de mogelijkheid tot binnendijkse kweek van producten die een aanvulling kunnen zijn op de zeevangst. "En het is een oplossing voor de zilte grond achter de zeedijk", stelt Platschorre. "Laat dat zout maar komen. Vroeger waren we hier in Zeeland ook zoutproducent."
Die visproductie moet wel milieuvriendelijk, zonder mest en antibiotica. Want dat is wat de markt momenteel vraagt. De eerste kweekcombinatie die op initiatief van de stichting Zeeuwse Tong het levenslicht zag, was die van zeetong met zagers, vertelt Platschorre. "We voerden niet de vis, maar de wormen. En die eten alles. De wormen worden op hun beurt gegeten door zeetong. De mestomzetting van hun afvalstoffen leidt tot omzetting in algen, die een goede voedingsbron zijn voor schelpdieren. Een volledig schone productiecyclus."

Broedhuis

Volgens Platschorre moet er niet te vroeg worden gejuicht. "Want het moet wel geld opbrengen." Daarom zijn er nu een aantal proefbedrijven, op Colijnsplaat, in Yerseke, in de Wilhelminapolder en bij de Hogeschool Zeeland, waar door middel van testopstellingen de levensvatbaarheid van de kweeksystemen wordt getest. "Technisch kunnen we het. Maar nu, met de temperaturen van afgelopen winter, was het wel een hele toer om de tong in leven te houden. We hebben een warmteopslagsysteem dat in de zomer zonnewarmte opslaat. Daarmee redden we het net."
Er zit echter zeker perspectief in, aldus Platschorre. "Technisch is de keten al op de gang, maar economisch nog niet. Het opkweken van de pootvisjes is nog steeds lastig. Gelukkig hebben we daarvoor nu een broedhuis in IJmuiden." Het opkweekproces, van jonge tongetjes tot consumptievis, is al rendabel, stelt Platschorre. "Daarnaast werken we aan kennisoverdracht voor toekomstige kwekers." Het proefbedrijf is financieel zeker gesteld tot eind 2013. Daarna moet er een nieuwe oplossing komen. Platschorre: "Wat we in ieder geval nog willen realiseren, is pootvisjes op laten groeien en zich laten voortplanten. Dat hopen we in 2014 gerealiseerd te hebben."

Schelpdieren op land

Ook hoogleraar ecologische schelpdiervisserij Aad Smaal ziet schelpdierkweek op land als een belangrijke toekomstoptie voor Zeeland. "De schelpdierkweek groeit wereldwijd als kool, maar in Europa kabbelt het en in Nederland neemt hij zelfs af. We moeten wereldwijd steeds meer mensen voeden, dus de noodzaak in deze voedingsbron te investeren is er. Evenals de vraag."
Smaal denkt dat schelpdierkweek absoluut toekomst heeft, maar dat daarin wel duidelijke keuzes moeten worden gemaakt. "Ga je voor een specialiteit of voor grootschalige productie?"
De gecontroleerde teelt van oesters bijvoorbeeld biedt kansen, denkt Smaal. Daarvoor is wel extra onderzoek nodig, omdat de oester een kweekperiode van twee jaar kent, wat het product minder geschikt maakt voor vermarkting. "De vraag is dan: neem je de winter mee, of kweek je een soort die binnen een jaar marktwaardig is? Bij de platte oester lukt dat nog niet. Er worden verschillende onderzoeken naar gedaan, in diverse kweekopstellingen, waaronder raceways en open vijvers."

Verandering

Meerdere sprekers tijdens de conferentie in Goes constateerden een belangrijke verandering: vijf jaar geleden stonden onderzoekers en ondernemers nog lijnrecht tegenover elkaar. Dat is nu heel anders. Er is respect voor ieders visie, ook tussen de schelpdiersector en de agrarische sector. Onderzoekers zien dat ze wat aan ondernemers hebben. Platschorre: "Die weten waarover ze het hebben. En ondernemers merken dat ze ook niet alles weten en soms onderzoekers nodig hebben om dingen uit te zoeken." En dat is ook niet zo verwonderlijk, stelde Peter de Koeijer, voorzitter van ZLTO: "Het is tenslotte variëren op eenzelfde thema: het blijft zaaien en oogsten." ◆

* Lieneke Schuitemaker is hoofdredacteur van Vis Magazine, eveneens een uitgave van de Eisma Media Groep.

Proefopstelling binnendijkse aquacultuur tijdens het evenement Agri & Aqua in Goes.

Aquacultuur

Aquacultuur is wereldwijd een groeisector. De productie groeit de komende jaren naar verwachting voorbij die van in zee gevangen vis. De groei is mede mogelijk dankzij betere koeltechniek in de hele keten, van vangst tot bord. Volgens onderzoekscijfers van de Rabobank stijgt aquacultuur de komende jaren naar de derde plaats op de ranglijst van dierlijk eiwit voor menselijke consumptie, na kip en varkensvlees, maar voor rundvlees. Schaaldieren vertegenwoordigen bij zeevis de grootste productiewaarde. 60 procent van de productie van schaal- en schelpdieren wereldwijd is afkomstig uit aquacultuur. Daarbij gaat het onder meer om mosselen, garnalen en kreeft. Tong behoort tot de grootste deelsector, namelijk van de witvis. Ook van witvis komt de meeste productie uit aquacultuur. China is de laatste tientallen jaren de grootste groeier in zowel productie als consumptie van zeevis.